

Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2027–2029 koostamine

Keskkonnateadlikkuse ja -hariduse tegevuskava uue perioodi start

Keskkonnahariduse konverents 2025

Teemad

- Tegevuskava koostamise protsess
- Eesmärgistamise alused
- Rühmaarutelu: keskkonnahariduse ja –teadlikkuse soovitatav tulevik

Tegevuskava koostamise protsess

Aeg	Tegevus
September–oktoober 2025 (10.10.2025)	Lähteolukorra analüüs I juhtrühma kohtumine (põhiväljakutsed ja arengueeldused): <ul style="list-style-type: none"> • Lühiettekanne • Ühine tagasiside • Valdkondlikud rühmaarutelud (arengueelduste ja väljakutsete määratlemine)
23. oktoober 2025	Kaasamine/teavitus keskkonnahariduse konverentsi raames (esmane visiooniloome): <ul style="list-style-type: none"> • Rühmaarutelu (soovitud tulevikuseisund) • Täiendav sisendikorje kõikidel konverentsil osalejatelt
November–detsember 2025 (21.11.2025 kl 11:00–14:00 Tallinnas)	II juhtrühma kohtumine (eesmärgid ja tegevussuunad): <ul style="list-style-type: none"> • Soovitud tulevikuseisundite määratlemine valdkondlikult • Ajurünnak arendustegevuste/tegevussuundade määratlemiseks vastavalt eesmärkidele
Jaanuar–veebruar 2026 (9.01.2026 kl 11:00–14:00 Tartus ja 6.02.2026 kl 11:00– 14:00 Tallinnas)	III ja IV juhtrühma kohtumine (tegevuskava täpsustamine): <ul style="list-style-type: none"> • Lühiettekanne (võimalikud hindamismehhanismid) • Senise tegevuskava detailne analüüs (ülekantavad tegevused, nende täpsustamine) • Ajurünnak/arutelu uute tegevuste osas
Märts–mai 2026	Tegevuskava lõppdokumendi koostamine ja kooskõlastamine: <ul style="list-style-type: none"> • Vajadusel täiendavad lühinõupidamised, intervjuud • Jagatud dokumendi koostamine ja tagasisidestamine • Dokumendi vormistamine
Sügis 2026	Valminud tegevuskava tutvustamine keskkonnahariduse konverentsi raames

Eesmärgistamine (millest lähtuda)

- Kliimaministeeriumi kodulehel on kokkuvõte strateegilistest dokumentidest. Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse märksõna all:
  - KEVAD 2030 (pikemat aega koostamisel)
  - Tegevuskava 2023–2025 (käesoleva protsessi raames uuendatav dokument)
- Veel:
  - Eesti 2035
  - Kliimapoliitika põhialused 2050
  - Rohereformi tegevusplaan 2023–2025
  - ENMAK 2035 (eelnõu)
  - Haridusvaldkonna arengukava
  - Noortevaldkonna arengukava
  - Metsanduse arengukava (eelnõu; muutmisel)

Eesmärgistamine (KEVAD 2030)

- Alaeesmärk 12 (sellest on lähtunud ka kehtiva keskkonnahariduse ja –teadlikkuse tegevuskava sihistamisel):
  - **Keskkonnateadlik mõtteviis ja käitumine on saanud normiks kõigis eluvaldkondades**

Eesmärgistamine (Eesti 2035; sihid)

- Aluspõhimõte:

- Aastaks 2050 on Eesti konkurentsivõimeline, teadmispõhise ühiskonna ja majandusega **kliimaneutraalne** riik, kus on tagatud kvaliteetne ja **liigirikas elukeskkond** ning valmisolek ja võime **kliimamuutuste põhjustatud** ebasoodsaid mõjusid vähendada ja positiivseid mõjusid parimal viisil ära kasutada. Säästva arengu eesmärkide elluviimise eelduseks on kultuuri-, sotsiaal-, **keskkonna- ja majandusvaldkonna kooskõlaline arendamine**. Eestis tehakse teadmispõhiseid otsuseid ning lahendusteede valikul eelistatakse mõjusaid ja uuenduslikke lähenemisviise.

- Inimene:

- Arukas inimene hindab teadmisi, hoiab ennast, teisi ja (elu)**keskkonda** ning suhtub toetavalt kõikidesse ühiskonnarühmadesse. Ta on teadmistehimuline, loov ja ettevõtlik, tahab õppida ning on valmis töö olemuse muutumiseks.
- Tegus inimene saab hästi hakkama ning on ühiskondlikult aktiivne ja **vastutustundlik**, panustades nii enda, pere- ja kogukonna kui ka riigi arengusse terve eluea jooksul.
- Tervist hoidev inimene on terviseteadlik, käitub enda ja teiste elu ning **keskkonda** hoidvalt. Sealjuures hoolitseb ta nii vaimse kui ka füüsilise tervise eest.

- Majandus:

- Eesti majandus on **vastutustundlik** inimeste ja looduse suhtes. Siin on paindlikku, uuendusmeelset ja **vastutustundlikku** ettevõtlust ning ausat konkurentsi soodustav turvaline majanduskeskkond. Kohalike ressursside väärimine on kasvanud ja loodusvarade kasutamisel arvestatakse nii **elurikkuse säilimise** kui ka sotsiaalmajanduslike mõjudega.

- Elukeskkond:

- Elukeskkond on kvaliteetne ja seda planeeritakse **pärandit ja looduse elurikkust hoidvalt**. Inimesed on ruumiteadlikud ning ruumiotsused parandavad nende ühistegevuse ja osaluse võimalusi.

Eesmärgistamine (Eesti 2035; vajadused)

- Arenguvajadused:
  - Elurikkus ja keskkond: otsene vajadus tegeleda looduse elurikkuse vähenemise ja keskkonnaseisundi halvenemisega, mis on tingitud muu hulgas inimtegevusest.
    - Eesti elanike keskkonnateadlikkus on suurenenud, aga see pole piisavalt suunanud inimeste käitumist.
  - Kultuuriruum ja elukeskkond: vajadus arendada elukeskkonda, arvestades kultuuriruumi ja kvaliteetse ruumiloome põhimõtteid.
- Vajalikud muudatused:
  - A. Majandus ja kliima
    - See muudatuste plokk on kliima- ja keskkonnapoliitika keskne rakendamise koht:
      - Ressursitõhusus: ressursitõhususe (sh energia-) märgatav suurendamine ettevõtetes (tööstuses ja teenindussektoris), et parandada majanduse ressursitootlikkust (nt tööstussümbioosi ja ressursitõhusamate tehnoloogiate abil).
      - Jäätmemajandus: tõhus ja innovaatiline jäätmemajanduse ümberkorraldamine, sh jäätmete liigiti kogumise taristu arendamine.
      - Kliimaneutraalsus: meetmed majanduse ümberkujundamiseks, et liikuda kliimaneutraalsuse poole.
  - B. Ruum ja liikuvus
    - See muudatuste plokk keskendub kestliku ja kvaliteetse elukeskkonna loomisele:
      - Kvaliteetne ruum: kvaliteetse elukeskkonna ja ruumiloome põhimõtete järgimine arendustegevuses, et luua terviklik ja ligipääsetav elukeskkond.
      - Kestlik transport: muudatused, mis suunavad liikuvust säästvamatele ja keskkonnasõbralikumatele lahendustele.

Eesmärgistamine (kliimapoliitika põhialused)

- Poliitikasuunised (teadlikkuse suurendamine):
  - Nii tarbijate kui ka ettevõtete kliimasõbralike hoiakute ja valikute kujundamiseks suurendatakse **ühiskonna teadlikkust kliimamuutuste leevendamisest ja nende mõjudega kohanemisest**.
  - Hoonefondi renoveerimisel suurendatakse **kinnisvaraomanike teadlikkust** (ressursitõhususe kontekstis).
  - Avaliku sektori eeskujul suurendatakse **tarbijate teadlikkust** (transpordi kontekstis).
  - Suurendatakse poliitikakujundajate ja avaliku sektori ning teiste majandusagentide teadlikkust ja suutlikkust arvestada oma tegevuses kliimamuutustest tulenevate mõjudega (**elutähtsate teenuste kontekstis**).
  - Toetatakse keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning ettevõtete kompetentsi ja teadlikkuse kasvu **kliimamuutuste mõjudega kohanemisel**.

Eesmärgistamine (rohereformi tegevuskava)

- Keskkonnateadlikkuse märksõna esineb 3 kohas:
  - Inimeste teadlikkuse kasv elektriautode kasutuselevõtu kontekstis
  - Tarbijate ja toidukäitlejate teadlikkuse kasv raiskamise vähendamise kontekstis
  - Ettevõtete keskkonnateadlikkuse kasv rohemajanduse kontekstis

Eesmärgistamine (ENMAK 2035 eelnõu)

- Keskkonnahariduse ja –teadlikkuse termineid ei käsitleta. Kaudsed viited:
  - Avalikkuse harjumuste muutmine ja tarbijate roll (energiasäästu vajalikkus)
  - Ettevõtete teadlikkus (energiajuhtimine – tarbimise juhtimine, oma tarbeks energia tootmine ja salvestamine)
  - T&A tegevus ja spetsialistide haridus (analüütilise ja teadusliku toe pakkumine)

Eesmärgistamine (haridusvaldkonna arengukava)

- Aluspõhimõtted ja üldeesmärgid:
  - **Säästev areng üldpõhimõttena**
  - Hariduse roll: uutel tehnoloogiatel põhinevas ühiskonnas suureneb hariduse roll ühiskonna kultuurilises ja ökoloogilises kestma jäämises
  - Õppekavad: nähakse ette teadus- ja andmepõhised säästva arengu põhimõtteid järgivad õppekavad
- Lisaks:
  - Haridusvaldkonna arengukava panustab koos energiamajanduse arengukavaga "keskkonnaseisundi parendamisse", mainides selle ühe osana "keskkonnateadlikkust"
  - Seoses kliimapoliitika põhialustega tuuakse välja vajadus juurutada kliimamuutuste teematika käsitlemist "mitteformaalses keskkonnahariduses"
  - Mitteformaal- ja informaalõppe tunnustamise raames (nt tasemeõppe osana) tuuakse näiteks "keskkonnahariduskeskuses õpitut"
  - Tulevikku mõjutavate teguritena nimetatakse "kliimamuutusi". Tegevusena nähakse ette kliimamuutuste teema "teadmiste-, oskuste- ja hoiakutepõhist käsitlemist kõigil haridustasemetel"
  - Õppimine peaks toimuma mitmekesistes keskkondades, sealhulgas "looduses". Ka taristu arendamisel tuleb arvestada "keskkonnasõbralikkuse" põhimõttega

Eesmärgistamine (noortevaldkonna arengukava)

- Noorte roll ja teadlikkus:
  - „Kliima- ja keskkonnateemad on noorte jaoks olulised kõikjal maailmas“
  - Ühe väljakutsena tuuakse välja noorte ettevalmistamine globaalsete trendidega toimetulekuks. Eesmärk on kasvatada **noorte teadlikkust ja valmisolekut panustada tuleviku väljakutsete, sealhulgas "keskkonnahoiu" ja "kliima" lahendamisse**
  - Arengukava üks strateegilisi eesmärke (HOOG) näeb noori "ühiskonda hoogsalt edasiviiva jõuna", kes on muuhulgas "keskkonna ... edenemise nügijad ning eestvedajad“
  - Keskkonnaprobleemidega toimetulek eeldab "**muutusi inimeste harjumustes ja hoiakutes**", mida saab kujundada ka noorsootöös
- Tegevused ja eesmärgid:
  - Ühe tegevusena nähakse ette noorte huvi suurendamist "MATIK ning keskkonnateaduse huvialade vastu". Samuti mainitakse, et huviharidus toetab "keskkonna jätkusuutlikkust“
- ÜRO:
  - Dokument viitab Euroopa noorte eesmärgile "Jätkusuutlik roheline Euroopa", mis hõlmab igapäevategevuste mõju teadvustamist keskkonnale ja keskkonnasäästlike lahenduste loomist

Eesmärgistamine (metsanduse arengukava)

- Üldharidus:
  - Kavandatakse meetmeid metsanduse ökoloogiliste, majanduslike ja (pärand)kultuuri aspektide lõimimiseks üldhariduse õppeainetega (loodusõpetuse kõrval nt matemaatika, keeleõpe, ajalugu)
  - Edendatakse metsade rolli koolide õuesõppe programmides
  - Töötatakse välja metsanduslikke õppematerjale üldhariduskoolidele ja tehakse need kättesaadavaks
  - Õpetajatele korraldatakse teemakohaseid täiendkoolitusi
  - Töötatakse välja meetmeid, et haridusasutused saaksid lihtsamalt taotleda toetust metsaga seotud hariduslike projektide elluviimiseks
- Teadlikkus:
  - Mainitakse RMK tegevusi loodusteadlikkuse arendamiseks ja edendamiseks külustuskeskustes
  - Soovitatakse edendada metsa kaudsete hüvede nähtavaks muutmist ja toetamist haridussüsteemi kaudu jagatavate mitmekesisemate teadmistega
  - Soodustatakse ajalooliste looduslike pühapaikade ja metsas asuvate pärandkultuuri objektide paremat teadvustatust ja leitavust
  - Parandatakse avalikkuse teadlikkust metsa ja metsanduse rollist Eesti ajaloos
  - Suurendatakse avalikkuse teadlikkust looduskaitse vajalikkusest
  - Töötatakse selle nimel, et ühiskond oleks paremini teadlik metsanduse probleemidest ja otsustest, hüvedest ja toodetest ning looduskaitse rollist metsanduses

Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse soovitud tulevikupilt

Rühmaarutelu (20 min)

- **Palun arutage oma grupis, milline on keskkonnahariduse ja -teadlikkuse soovitud tulevik ning määratlege 3-5 põhiteemat, kuhu poole valdkond võiks liikuda:**
  - a) lähimas perspektiivis (järgmised 3–4 aastat)
  - b) pikemas perspektiivis (10+ aastat)

Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse soovitud tulevik

Lähem perspektiiv (3-4 aastat):

- ...

Pikem perspektiiv (10+ aastat):

- ...

**Mis on teie hinnangul kõige suurem
väljakutse keskkonnahariduses ja -
teadlikkuses?**